

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Сучасні підходи і технології Нової української школи URL :<https://osvita.ua/school/method/88586/>
3. Реформа старшої школи URL : <https://osvitanova.com.ua/posts/6614-reforma-starshoi-shkoly-2027-profilne-navchannia-vybir-predmetiv-i-novi-mozhlyvosti-dlia-uchniv>
4. Як зміниться старша школа з 2027 року URL :<https://mon.gov.ua/news/yak-zminytsia-starsha-shkola-z-2027-roku-use-pro-vybir-profiliv-i-novi-mozhlyvosti-dlia-uchniv>

*Олена НЕВМЕРЖИЦЬКА,
Іван ОСТАЩУК
Дрогобич*

МЕДІАОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СПОЖИВАЧА

Сучасне суспільство – інформаційне. Основним капіталом у ньому стають знання та інформація, а людина творить нові ідеї, змісти та технології. У кожному аспекті сучасного життя присутні цифрові технології. Смартфон замінив телефон, фотоапарат, телевізор тощо. Онлайн-банкінг, дистанційне навчання, телемедицина стали звичними та буденними. Все більше людей працюють дистанційно, традиційні професії або трансформуються, або зникають, натомість з'являються нові, пов'язані зі сферою інформаційних послуг. Більшість інформації сучасна людина отримує з Інтернету: соціальних мереж, стрімінгових платформ, новин сайтів тощо. Однак недостатньо мати доступ до безмежної кількості інформації. Важливо уміти її аналізувати, перевіряти, розуміти маніпуляції тощо.

З огляду на це в умовах інформаційного суспільства актуалізується проблема формування медіаграмотної особистості, здатної до критичного мислення, усвідомленого вибору та відповідального споживання. Посилення маркетингового впливу на споживача інформації, поширення фейків спонукають до

пошуку нових підходів до виховання громадян, здатних не просто орієнтуватися у світі інформації, але й готових формувати власну систему цінностей у сфері споживання.

Сучасні медіа справляють значний вплив на формування в особистості уявлень про потреби, стиль життя, ідеали краси тощо. Красива кольорова картинка, заклики до купівлі певного товару задля того, щоб стати щасливим чи успішним, завдяки екранним медіа чи не щодень потрапляють на очі споживачеві. І протистояти цим впливам не завжди буває просто, особливо коли йдеться про дітей та молодь. А тому медіаосвіта може стати противагою інформаційному тиску, що спонукає до надмірного споживання, забезпечити формування навичок аналізу рекламних стратегій, розуміння механізмів соціального конструювання попиту тощо. Розвиток критичного мислення особистості як одне з важливих завдань медіаосвіти сприяє умінню споживача розпізнавати маніпуляції, відокремлювати факти від суджень, обходити недостовірну інформацію, а отже – менше піддаватися імпульсивному споживанню та маркетинговому впливу.

Відповідальний та грамотний споживач обирає товари не лише за брендом чи ціною, але й керуючись етичними чинниками: умовами виробництва, екологічністю, впливом на здоров'я тощо. Робити етичний вибір йому також може допомогти медіаосвіта, в межах якої споживач знайомиться з еко-маркуванням, сертифікацією, кампаніями з етичного споживання, впливами медіа на формування екологічної свідомості. Особливу актуальність медіаосвіта виявляє у сфері харчування, лікування, косметології тощо. Здатність перевіряти джерела інформації, звертати увагу на докази, спиратися на достовірну інформацію, що формується у процесі медіаосвіти, може допомогти уникнути шкідливих рішень.

Отже, можна ствердити, що роль медіаосвіти у процесі формування відповідального споживача є беззаперечною. Вагому роль тут можуть відіграти заклади освіти. Залучення здобувачів освіти до підготовки кейсів, проєктної роботи, аналізу реклами, занять з медіаграмотності сприяє навчанню запитувати, виявляти маніпуляції, керуватися сформованою етичною позицією тощо.

Можна виділити принаймні кілька шляхів інтеграції медіаосвіти до процесу формування в особистості відповідального ставлення до споживання. Насамперед

продуктивним вбачається системне впровадження медіаосвітніх компонентів до змісту навчальних програм. Це можуть бути теми, пов'язані із розвитком критичного мислення, навичок аналізу, оцінювання, свідомого сприймання інформації, яку споживач отримує з медіа, соціальних мереж, реклами тощо. Відповідний контент може інтегруватися у заняття з української мови, історії, основ здоров'я, економіки, природничих дисциплін тощо.

Крім того, до змісту навчальних дисциплін та позаурочної діяльності доцільно вводити інформацію, що стосується екологічного усвідомленого споживання, природозбереження, етики у цифровому світі, принципів сталого розвитку тощо. Сьогодні екологічне споживання стає стилем життя, який передбачає дбайливе використання ресурсів, мінімізацію кількості відходів, усвідомлений вибір товарів. Інформація про сталий розвиток покликана пояснити здобувачам освіти зв'язок між екологією, економікою, соціальною відповідальністю; важливість гармонійного співіснування людей і природи; цілі сталого розвитку, проголошені ООН, що стосуються рівності, освіти, чистої води, енергетики, кліматичних змін тощо. Натомість етика життя у цифровому світі дає можливість засвоїти норми поведінки в Інтернеті, опанувати навички відповідального використання інформації, сприяє формуванню інформаційної культури та навичок безпечної поведінки у цифровому середовищі. Ці та інші питання можуть обговорюватися у форматі дебатів, дискусій, рольових ігор, мініпроектів тощо.

Оскільки вагому частину візуального, звукового та цифрового медіапростору займає реклама, важливим інструментом формування медіаграмотності є тренінги та воркшопи з її аналізу. Здобувачі освіти можуть навчитися розпізнавати рекламні прийоми, усвідомлювати механізми впливу реклами на споживача. У ході таких заходів здобувачі освіти можуть аналізувати структуру рекламного повідомлення, вивчати маніпулятивні техніки, аналізувати мовні засоби впливу на споживача тощо. Продуктивними видами роботи є створення власної соціальної реклами, спрямованої на пропагування етичного, відповідального й екологічного споживання; ведення блогів або написання постів у соціальних мережах з критичними оглядами реклами, а також порадами щодо відповідального

споживання; підготовка мультимедійних презентацій, в яких пояснюється, як відрізнити істину від маніпуляцій, як обирати товари з огляду на їхній вплив на здоров'я та довкілля. Виконання названих чи подібних завдань дають змогу здобувачам освіти перетворитися з пасивних споживачів інформації на її активних творців, сформувати у собі активну громадянську позицію, етичне мислення, здатність усвідомлено приймати доцільні та обґрунтовані рішення.

Отже, медіаосвіта є важливим інструментом формування відповідального споживача, що здатний аналізувати інформацію, опиратися на маніпуляції та приймати обґрунтовані етичні рішення. Її системне впровадження у закладах освіти сприятиме формуванню покоління, що дбатиме не лише про власне благополуччя, а й про добробут суспільства та планети загалом.

*Надія НОВОСЕЛЬСЬКА,
Неля СІРАНТ
Львів*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У тезах розглянуто цифровізацію освіти як ключовий чинник досягнення сталого розвитку суспільства. Проаналізовано, як цифрові технології сприяють забезпеченню доступності, якості й інклюзивності освіти. Розкрито переваги, ризики та виклики цифровізації в освітньому процесі, а також визначено перспективи її вдосконалення в Україні.

У сучасному глобалізованому світі питання сталого розвитку набуває дедалі більшого значення, охоплюючи економічний, екологічний і соціальний виміри. Освіта в цьому контексті розглядається як стратегічний інструмент формування нової культури мислення, що ґрунтується на відповідальності, усвідомленому виборі та здатності до саморозвитку.

У цьому контексті особливої актуальності набуває *цифровізація освіти* – процес інтеграції цифрових технологій у всі складові освітньої системи: освітній процес, управління,